

ZEMTURS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKROKSTS

Nr. 10 (145)

1998. GODA 13. MARTS

CENA 10 SANTIMI

KONSULTANTI: religejas lītas – prāvests Alberts Budže, Raiņa ielā 21, Tilža, Bolvu rajons, LV-4572, tālrunis – 245-56312; mōkslas vaicōjumi – Pēters Gleizdāns, Bazneicas ielā 34, Rēzeknes Mōkslas koledža, LV-4601, tālrunis 246-24341; poligrafeja, izdevnīceiba – Jōns Ēlksnis, Bazneicas ielā 28, Rēzekne, LKC izdevnīceiba, LV-4601, tālrunis 246-22298; dzeja – Ontons Slišāns, Upīte 2-13, Šķilbānu pogosts, Bolvu rajons, LV-4587; vēsture – Viktors Trojanovskis, R. Blaumāna 17/18, dz. 6, Ludza, LV-5701; kulturvēsture – profesors Pēters Zeile, K. Valdemāra 145/1-52, Reiga, LV-1013, tālrunis 561423; ekonomika – profesors Jezups Zelonka, LJAEI Akademijas 1, Reiga, LV-1003; ūzemu biroja vadītājs – Alberts Spōgis, Breslauer Straße 44, 48157, Münster, Deutschland.

ALBERTS BUDŽE, PRĀVESTS

KRYSTA GŪDYNŌŠONA

Gavēja laikā myusu dūmas pīvārstas krystam — Pesteitōja cīšonu un nōves zeimei. Kristīši seņotnē ar lelu sirsneibū jū gūdynōja.

"Jo jūdi", — roksta svātais Heronims, — "ar gūdbejeju pīlyudze Dereibas šķerst, tod daudz vairōk kristieigajim jōizjut gūdbejeiba pret krystu, uz kura Dīvcylvāks izpēcīs myusu grākus."

II Nikejas koncils (787) deklarēja, ka, atzīstīt un gūdynojūt krystu, mes aplīcinojam un gūdynojam tū, kū tys simbolizej. "Cylvāk, zidōjis!" — atgōdynojs svātais Augustins, — "Un nasaunaūs nu krysta".

Pareizi saprasti krystu nūzeimej saprast kristīteibū. Sakramenti teik daleiti un svēteibas sajam krysta zeimē, tys pasorgoj nu jaunās varas un kotru vītu padora svātu. Pēc svāta Cirila atgōdynōjuma kristieigīm pyrms vissim svoreigokājīm pasōkumīm jāopsazeimej ar krysta zeimi. Ari

Aurelijs Prudencijs breidynōja pyrms gulētišanas pīri un kryutis apzeimēt ar krysti. Vyss, kas kristieigajam nūteik, nūteik caur tū, šū zeimi jī izlītoj uz mōjom, sinom, lūgim, uz pīres un sirds.

Senaus lyugšanas stōvūklis beja "krystā", tīs ir — kai kaidreiz Mozus ar izstiptom rūkom un izveidōja, kai skaidroj svātais Augustins, krystu.

Vēl plašok šō simbola gūdynōšona izvērse pēc krysta karim. Ogrāk jō krōsa beja zaļa voi sorkona, svātais Paulins nu Nolas (myra 431. godā, pīmiņas dīna 22. junī) izveidōja sorkonu krystu, kura priškā kai simbols stōvēja jārs. Drusku vēlōk Pesteitōjs tyka attālīts, triumfādams sovīs cīšonōs, garā prīsterā tārpā un četru evangelistu simbolu apjīmīts. Bet nu 10. godusymta — mērītūt voi nūmiris ar nūkōrtu golvu — šāuds Pesteitōja attāls pi krysta teik sauktus par krucifiksu. Tūs veidojuši izcīlōki.

pasaula gleznōtōji — myusim pazeis-tāmī Nuriljo, Rubenss, Gvido Reni, Van Deiks, Dīrers un cyti.

Senais krysts ir ar četrom noglom — pēc svātā Ambrozija liceibas svātā Helēna čētras ari atroda pi krysta. Jō vydā dažreiz attālojā jāru, kas atsapsyū uz grōmotas ar septenīm zeimūgim. Sastūp ari krystus, uz kurim Pesteitōja cīšonu zeimes — šķaps, syuklis, kōpnes, etiktraukis, matamī kauleni, ēršķu vaijuks, noglas, Malatas laterana, kolonas, nīdre, pōtoga, stangas, urbis un svōrki, bet pošā augšā — dzīdūš gaiļs.

Agri izaveidōjīs parodums krystu izgrednōt: boltas rūzes nūzeimejā upernīvi aiz mīlestebas, boltas, sorkonas un dzaltonas — uz Rūžukrūna nūslāpumim, taipat rūtōja ar veinūgu kekarim, labeibas vōrpom un efejom — pyrmōs nūrōda uz Vyssvātā oltora sakramētu, bet pādejō ir uzticeibas un ticeibas simbols. Skaisti un gleznaini pakōjē tyka nūvītōtas divas palmas, salyktas svātā Andreja krysta veidā, lai ar tū kai lelū kristīteibas zeimi cyldynōtu ari mōcekļus. Tys ari ir storu apjīmīts par

zeimi lelajam uperam, kas uz tō dōvōts, un augstōkū vērteibu, kū jys nūzeimej cilvēci — stori, kas izit uz vissom pusem, ir dīvišķos žēlestebas simbols.

Pikōjē pi krysta var sastapt čyuskas un nōves golvas simbolus — čyuska ar obeli mutē apzeimej kārdynōjumu paradīzē un nūrōda uz Pesteitōja uzvaru par jaunuma valsti, nōves golva, zam kuras vīns par utru pōrlykti kōju kauli, teik skaidrōta dažādī veidā: vīni ar tū dūmoj Golgatu (golvaskausa vītu), cyti sprīz par nūstōstu, ka Oduma golvaskauss atsarađis zam krysta Kālvarejā. Pareizō atbīdē, kū dzērdējom Jeruzalemē Kristus nōves vitā, ir taida, ka caur Kristu uzvarāta nōve un vissi cylvāki aicynōti uz myuzeigu dzeivi.

Kādā lūti senā attālā pi krysta ir pelikans, kurs, pēc nūstōstim, sovus mozuļus baroj ar pošā asni un šeit nūzeimej Pesteitōja mīlestebu.

Dažreiz laukūs sastūpami leli akmiņa krysti, kuru izceļsmi nivīns nazyna, tāds nūrōda uz vītu, kur agrōk bejuse mēra laiku kopsāta, jo nu tō voi kaidas cytas līpeigas slimeibas

myrušūs aproka tōli nu apdzīvōtom vītom. Ari kaida nalaimes gadējuma pīmiņai ("Estonia" nūgrīmšanas, auto avareju vītōs, bolti krysti Latvējā un Sibirejā, u. c.) voi kaidai breinumainai izglōbšonai nu dzeiveibas brīsmēm, kolpōjīs par rūbežzeimi, var nūrōdeit ari uz tū, ka tamā vitā bejis dīvnomi voi sena kopsāta.

Krucifiksam jōir uz oltora, pi kura teik celebrātās svātās Mises, bazneica aicnoj yū turēt skūlōs, slimineiōs, mōjōs un pat dorbatītōs. Pāvests Jōns Pōvuls II krystu dōvynōja myusu Saeimai, bet tai kai otri nūzuda, to metropolits J. E. Jōns Pujats un lute-rānu arhīveiskups J. Vanags uzdōvynōja cytu, bet ari tys pazudis, nav radzams pēc telpu rekonstrukcējās.

Katoli Francejā, Šveicē, Bavarejā, Leitovā un Latgalā krystus cel ceļu molōs, kur, bet jo sevišķi maijā, lyudzas Divamōti un dzīd litanēju.

— Kas grib maņ sekōt, lai aizlīdz pats sevi, jam sovu krystu un sekoj maņ! (Mt. 16,24) — aicnoj Pesteitōjs. Krysts ir Diva spāks! — vēstulē korintišim (1, 18) atgōdynoj svātais Pōvuls.

zole un tod likās, ka Latgolas sirdī volda vēl tei pošā socialistiskō voi komunistiskō morale, kod saiminiķi ir vysi un nivīns.

Voi nav anekdote kladzīnōt par kaidu ipašu specialū ekonomiskū zonu, kod navar lelū bezdarbniķu saimi organizēt uz piļsātas elementaru sakūpšōnu?

10 santimi nav nauda, bet jo tī pōrvārstī "Zemturi" — pasāverīs lūzenš uz tū Latgolas dālu, kas leidz šam nabeja pazeistama.

JŪLIJS TRŪPS,
RADIO "BREIVŌ EIROPA"
KORESPONDENTS

VYSPYRMS JOSAKORTOJ PROVINCE

Nasenejā Latgolas apcīmōjumā ekspremjers Andris Šķēle, cytastorpā, vaicōjumā par Latvejas Nacionalōs bibliotekas ceļnīceibū pauđe uzskotu, ka tagad tys nav vajadzeigs, vyspyrms jōsakortoj provinces biblioteku teikls, kuru obligati jōpīslādz interneta sistēmai un taidejādi jebkurā piļsētējā voi pogostā varēs informējas apmaiņas leimini nūstōdēt pasauļa mārūga atbīsteibā. Bēdeigs stōvūklis ir ari Rēzeknes centralajā bibliotekā.

Kai uzvīnōju nu darbinikim, to šei istōde nūvacōjuse fiziski un morali. Nu tō, ka grōmotu slūdze uz plateibā normu pōrsnādz 7 reizes. Sinōs jau rodūšos plāsas un voi tys nav poten-ciali beistami kai darbinikim tai apmaklātōjim? Lai gon pagādom caurais jumts nabūjoj fondus, tam tūmār jōveic remonts. Pārn beja sastōdeiti projekts un tāme, bet sakārā ar cytu istōdu lelim remontim piļsātas budžetā nabušūt bibliotekas izmoksu ailes. Laseitovā, kur ir tikai 24 vitas, bīži dīnas apmaklātōju skaits snādzas pōri symtam. Vītu ipaši tryukst brevidīnōs, jō, tai kai jūs laseitova slāgta, uz šejini it augstskūlas studenti.

Moralū nūvacōšonūs lelyski raksturoj laseitōju namiteigī vaicōjumi pēc jaunom grōmotom, un lai gon cylvāki tōs dōvynoj nu viss pasauļa, ari piļsātas dūmes dūd naudeju 4000 eksemplāru īgōdei, pīprasejums nateik apmīrinōts.

Kū dareit, kur palikt ar 68,5 tyukstūšom grōmotu un periodiskim izdavumim?

Potenciali varianti vairōki, ide-alōkais, bibliotekaruprōt, bytu pōr-jītākās pyrmū stōvu, bet kur tod paliks Rēzeknes lelōkais grōmotu veikals "Liesma"? "Lattelekom" modernizejas ari Rēzeknē, daudz vītas atsabrevītu telegrafa un posta ākas ūtrajā stōvā, bet šūdiņ nīvīns nājaudoj finansēt lelū pōrveides dorbus. Tai kai likvidāt piļsātas mōceibū kombinata uzjāmums, breiva kļivuse lela mōja,

bet laikam jau jōsoka — beja breiva, jo piļsātas dūmei oficiāli apstypriņōta iżsūle ar nūteikumu, ka jūnā jōveidoj goreiga rakstura mōceibū istōde un vīns nu pretendētām ir Rēzeknes— Aglyunas diecēze. Bet var byut vēl ari tai, kai uzskota dūmnīks Jōns Karro: āku sadaleit storp divim, jo nīvīnai skūlī nav par liku gon biblioteka, gon laseitova.

Tūmār vissu bādu cālūns ir kur cytur, prūti, krīvu laikā Zīmēļu rajonā išokta vērīneiga Grōmotu noma byuve, bet napabeigta un kai pīmīneklis napada-reitajam stōv vēl šūdiņ. Kas nūkāvāts, tās pāzauđāt un jo Rēzeknē daudzus nauztrauc bibliotekas liktiņi — tei jī nav vajadzeiga, to tūmār vairōk ir tūs ūtā, kurim jī vajadzeiga kai paslāptuve nu breižim tik bezcereigōs dzīves.

AIZGAVĒNĪ — PA VACAM, GAVĒNĪ — 2 SANTIMUS DÖRGOK

Jau pusūtra goda firma "Dekom" veic pasažīru vodšonu, sajamūt Rēzeknes pošvaldeibas dotaceju, breivais tērgs tūmār ir nažēleigs un nāsej dūmes sēdē deputati nūbolsōja par biļetes cenas nu 10 santimim "maršutenēs" paceļt leidz 12, tai kai leidz styngrajam Leldinu gavēpām braucīni byus par 2 santimim vērteigōki.

Bet Aizgavēns Rēzeknē beja bogōts sareikōjumim — piļsātas kulturas nomā vitejō "Rūta" pīcījōs kūpā ar cīmenim — Tilžas etnografiskū ansamblī un tei beja divu kolektīvu eista meteneiša gūdynōšona, jo apmaklātōju skaits nabeja ni tik, cik koncertātōju. Gon lelajim, gon bārnam metēnus "dōvynōja" viļāniši kūpā ar Nagļu muzykantim, bet Bērīgaļa pogostā uz lelu kūpā saīšonu sabrauce viss rajona folkloras kolektīvi. Sovukōt a/s "Rēzeknes Pīna konservu kombinats" kulturas nomā nūtyka rajona tautskūs deju kolektīvu sadon-čōšona.

Tādas pādejōs ļustes pyrms Leldinom beja ari sova veida mēginōjums, gaidūt vosoru un

Latvejas Dzīšmu un deju svātkus — Rēzeknes rajonam šymā tautas dailērades laucejā ir loba slave viss Latvējā.

"LIKTIŅDZĒRNAS" "ZEMTURA" VĒRTEIBĀ

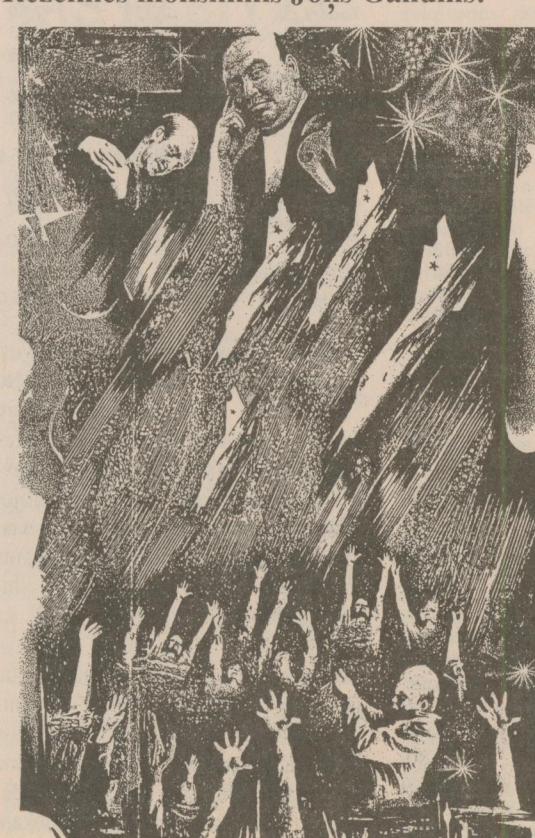
Lai gon filmu "Likteņdzīrns" pēc J. Klīdzēja romana motivim uzjēmīs Zylīs azaru zemes dāls J. Streičs, daudzi Latgalā ūtē mōkslas dorbu vēl nav redzējuši. Beidzūt pēc Preilim, kur lenti vērtejā vairōk par 300 skateitōju, piņōce rēzeknīšu kōrta. Par veļt ūtē filmu redzēja zemnīki sovā LZF

sapulcē, ari kulturas darbinīki, kurus gūdynōja par 25 šamā dorba dryvā aizvēdeitām godim, pensionārim beja atlaidas leidz 10 santimim par iejas kārti.

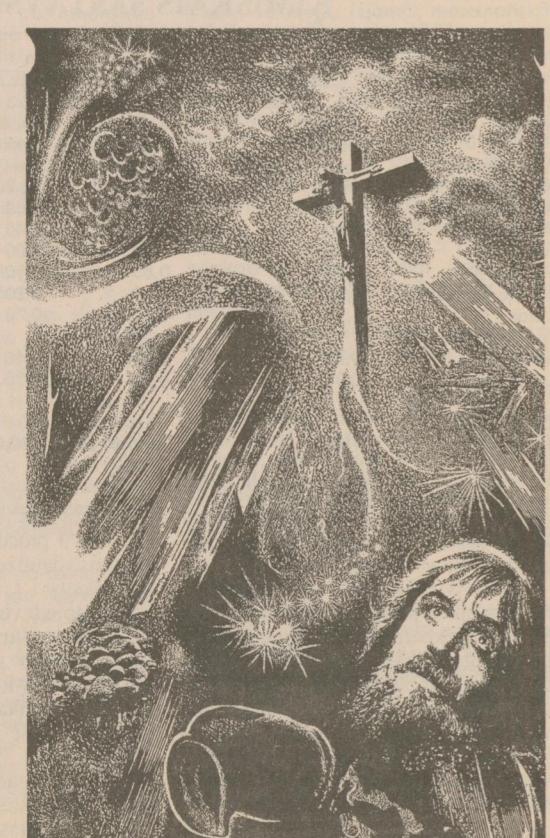
Tys tai, bet kū myusu piļsātā redzēja "Likteņdzīrnu" taisētōji J. Streičs, R. Ancāns, A. Zeltīja un cyti nu rodūšos grupas? Brīsmi lītas! Un varim saceit: kur veřā pošvaldeiba un policeja? Tūmār na jau pi Dīva cylvāks kōps, lai izbeigtu tū antikulturu, leidz kurai samoltas daudzas idzeivētōju dvēseles, storp jīm ir bezjēdeigūs ilu saimnīki un tī van-dali, kuri lauž un pūsta pa labi un pa kreisi, tī ir tērga un upes nūgōžu pīmālōtōji. Ari piļsdrupu. Lai kur un kai, bet tī nav izplājuta pagōjušo goda

25. MARTS — KOMUNISTISKĀ TERORA UPERU PĪMIŅAS DĪNA

Rēzeknes mōkslinīks Jōns Gailums:

KOD TAUTAS MŪSTĀS

PAZUDUŠO DĀLA ATSAGRĪŠONĀS

JĀNIS BOJĀRS, Z/S "EZERIŅI"

LĪVĀNU BIOĶIMISKĀ RŪPNĪCA:

spēkbarība, koncentrāti, pāremiks, pārtikas produkti, pakalpojumi

Zemnieku saimniecības "Ezeriņi" Līvānu bioķimiskā rūpnīca jau vairākā gadu nodarbojas ar spēkbarības, koncentrātu, pārtikas produktu ražošanu, sniedz dažādus pakalpojumus tuvākās apkaimes zemniekiem un līvāniešiem.

Ražošana rūpnīcā apstājās 1992. gadā, nelielos apjomos atsākās 1996. gada beigās, kad privatizējušo objektu sadarbībā ar citiem bijušajiem darbiniekiem. Tagad to vada direktors Vladislav斯 Jonāns, bet liela parādu nasta joprojām apgrūtina normālu attīstību.

Privatizācijas nolūks bija radīt darba vietas līvāniešiem un izpalidzēt zemniekiem, sevišķi Līvāniem tuvākajiem. Tā sagadījies, ka Preiļu rajonā vienīgi ar piena pārstrādi stāvoklis kaut cik normalizējies, toties

graudus, lopus un daudz ko citu zemnieki izved nepārstrādātus — kā izejvielu uz ciemiem rajonem, tas palielina transporta izdevumus un turklāt dažreiz ilgi jāgaida samaksas. Daudz kas savukārt tiek ievests — spēkbarība, dažādi koncentrāti, milti un daļēji pat maize, tāpēc rajonā, sevišķi Līvānos ir tik liels bezdarbs, kuram, protams, vēl daudz arī citu iemeslu.

Pašlaik ražošanas apjomī rūpnīcā samērā nelieli — miltos un putraimās pārstrādājam pārtikas graudus, šajā nozarē sniedzam pakalpojumus ciemiem, no pašu miltiem cepam maize. Lielāko akcentu liekam uz spēkbarības, koncentrātu un pāremiksružošanu, to gatavojamies arī paplašināt, sevišķi koncentrātu un pāremiksružošanu — uz sausā lizina bāzes.

KOMBINĒTO SPĒKBARĪBU LIELLOPIEM KĪMISKAIS SASTĀVS

Rādītāji	Teļiem		Slaucamām govīm vasaras periodā	Slaucamām govīm ziemas periodā	Liellopu nobarošanai
	1—6 mēn.	6—12 mēn.			
Vitamīni	A, D, E	A, D, E	A, D, E	A, D, E	A, D, E
Mikroelementi	cinks	mangāns	varš, jods	selēns,	kobalts
Barības vienības					
100 kg KS	108,00	101,00	95,00	95,00	94,83
Kopproteīns, %	19,00	17,10	12,42	16,17	15,17
Koksķiedra, %	6,20	7,64	8,59	9,24	9,15
Koptauki, %	2,43	2,50	3,41	3,22	3,08
Kalcījs, %	0,88	0,73	0,74	0,62	0,67
Fosfors, %	0,89	0,87	0,86	0,81	0,87
Nātrija hlorīds, %	0,53	1,10	1,13	0,14	1,13
L-lizīns, %	0,98	0,66	0,45	0,59	0,59
D, L-metionīns					
+L-cisfins, %	0,70	0,59	0,39	0,55	0,50
L-triptofāns, %	0,27	0,23	0,14	0,20	0,19
Cena par 1t, Ls (ar PVN)	166,00	136,00	114,00	121,00	117,00

KOMBINĒTO SPĒKBARĪBU CŪKĀM KĪMISKAIS SASTĀVS

Rādītāji	Sivēniem		Nobarojāmām cūkām	Sivēnmātēm	
	0—2 mēn.	2—4 mēn.		grūsnības periodā	zīdišanas periodā
Vitamīni	A, D, E, niacīns, dzelzs,	K, B1, B2, folijskābe, cinks,	B6, B12, mangāns, varš, jods,	biofins, pantotēnskābe, selēns,	
Mikroelementi					
Barības vienības					
100 kg KS	127,67	113,16	103,05	96,14	103,57
Kopproteīns, %	20,21	17,00	16,20	14,10	17,11
Koksķiedra, %	2,59	5,37	6,39	8,27	6,48
Koptauki, %	6,13	2,58	2,70	2,60	2,68
Kalcījs, %	1,38	0,78	0,70	0,78	0,88
Fosfors, %	1,06	0,72	0,76	0,81	0,79
Nātrija hlorīds, %	0,16	0,22	0,20	0,19	0,17
L-lizīns, %	1,59	0,83	0,73	0,53	0,83
D, L-metionīns+					
L-cisfins, %	0,78	0,68	0,49	0,44	0,55
L-triptofāns, %	0,31	0,27	0,23	0,19	0,25
Cena par 1t, Ls (ar PVN)	280,00	150,00	124,00	128,00	140,00

KOMBINĒTO SPĒKBARĪBU PUTNIEM KĪMISKAIS SASTĀVS

Rādītāji	Cāji			Dējējķiru vīstas
	5—30 d.	31—90 d.	91—150 d.	
Vitamīni	A, D, E, niacīns, dzelzs, cinks,	K, B1, B2, folijskābe, mangāns, varš, jods,	B6, B12, biofins, pantotēnskābe, selēns, kobalts	
Mikroelementi				
Kopproteīns, %	21,10	17,40	13,80	16,25
Koksķiedra, %	4,40	4,60	5,80	6,14
Koptauki, %	2,60	2,50	2,40	2,24
Kalcījs, %	1,00	1,00	1,00	3,13
Fosfors, %	0,90	0,80	0,90	0,80
Nātrija hlorīds, %	0,30	0,30	0,20	0,23
L-lizīns, %	1,12	0,94	0,76	0,70
D, L-metionīns+				
+L-cisfins, %	0,79	0,63	0,40	0,57
L-triptofāns, %	0,34	0,28	0,20	0,25
Cena par 1t, Ls (ar PVN)	185,00	164,00	142,00	140,00

Spēkbarība ir gatava produkcija, ko izdīna dzīvniekiem un tās barošanas laikā vairs nav jāpievieno vitamīni, minerālvieles vai citas piedevas.

Pēc izejvielu sastāva var iedalīt it kā trijās grupās: pirmā, kas sastāda 75—80% no spēkbarības, ir miežu un kviešu graudi, atsevišķām lopu sugām zināms daudzums var būt arī rudzu, auzu, kliju un zāles miltu; otrā — koncentrētais vitamīnu un minerālvieles maiņums — pāremiks. Tā kā Latvijā atsevišķus vitamīnu un daudzas nepieciešamās minerālvieles neiegūst, nākas ievest no citām valstīm. Kāda firma Tukumā šis ievestās vielas sajauc. Atkarībā no tā,

cik koncentrēts maiņums, pievienošanas daudzums svārstīs no 0,5 līdz 3 procentiem no kopēgā spēkbarības daudzuma. Ārzemu firmas pāremiksružošanai ražo uz kādas mineralpiedevu bāzes, piemēram, dolomītu miltiem. Arī mēs uzsākām divprocento pāremiku izgatavošanu uz spēkbarības lizīna koncentrāta bāzes, tas ir ar patīkamu smaržu, garšu un papildus satur daudz neaizvietojamās aminoskābes — lizīna, proteīnu, betainu un daudzas citas vielas. Sausā lizīna koncentrātu ražojam arī atsevišķi. Tabulā sniegtas lizīna koncentrāta un pāremiksružošanai receptes:

1998. GODA 13. MARTS

L-LIZĪNA LOPBARĪBAS KONCENTRĀTA UN PRĒMIKSU UZ L-LIZĪNA KONCENTRĀTA BĀZES KĪMISKAIS SASTĀVS

Sastāvs	L-lizīna lopbarības koncentrāts	2% cūkām	2% liellopiem	2% putniem
Kopproteīns, %	29,3	21,98	21,98	21,98
Koksķiedra, %	4,2	3,15	3,15	3,15
Koptauki, %	2,0	1,50	1,50	1,50
Betaīns, %	2,38	1,79	1,79	5,04
Kalcījs, %	1,69	8,27	10,00	8,37
Fosfors, %	1,61	1,21	1,21	1,21
Nātrija hlorīds, %	0,38	0,29	0,29	0,29
Vitamīni				
A, IV/kg	400000	500000	500000	
D, IV/kg	40000	100000	100000	
E, mg/kg	2000	500	1000	
K, mg/kg	75		100	
B1, mg/kg	1,425	100	100	
B2, mg/kg	30525	173	173	
B3, mg/kg	11,25	8,4	8,4	
B4, mg/kg	3,75	2,8	2,8	
B6, mg/kg		100	150	
B12, mg/kg	0,75	1,69	1,69	
PP, mg/kg	2,25	500	400	
Pantoēnskābe, mg/kg		750	1500	
Niacīns, mg/kg		50	18,15	
Folijskābe, mg/kg		7,5	10	
Biofins, mg/kg				
Mikroelementi, mg/kg				
Dzelzs		7500	2250	
Cinks		4500	4325	
Mangāns		2000	2175	
Varš		2000	275	
Jods		10	20	
Selēns		5	4,55	
Kobalts				
Aminoskābes, %				
L-lizīns		9,6	7,20	7,20
D, L-metionīn.+L-cist.		0,53	0,33	0,33
L-triptofāns		0,07	0,05	0,05
Cena par				

